

KANDIDAT

10025

PRØVE

POL2012 1 Teorier og modeller i politisk økonomi

Emnekode	POL2012
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	29.11.2021 09:00
Sluttid	29.11.2021 13:00
Sensurfrist	20.12.2021 23:59
PDF opprettet	30.11.2021 19:46
Opprettet av	Marius Swane Wishman

i POL2012 høst 2021**Institutt for sosiologi og statsvitenskap****POL 2012: Teorier og modeller i politisk økonomi**

Dato 29.11.2021

Eksamenstid: 09:00-13:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Faglig kontakt under eksamen: Marius Swane Wishman **Tlf:** 47056893

ANNEN INFORMASJON:

Skaff deg overblikk over oppgavesettet før du begynner på besvarelsen din.

Les oppgavene nøye, gjør dine egne antagelser og presiser i besvarelsen hvilke forutsetninger du har lagt til grunn i tolkning/avgrensing av oppgaven. Faglig kontaktperson skal kun kontaktes dersom det er direkte feil eller mangler i oppgavesettet. Henvend deg til en eksamensvakt hvis du ønsker å kontakte faglærer. Noter gjerne spørsmålet ditt på forhånd.

Vekting av oppgavene: Eksamen består av to deler som vektes likt.

Varslinger: Hvis det oppstår behov for å gi beskjeder til kandidatene underveis i eksamen (f.eks. ved feil i oppgavesettet), vil dette bli gjort via varslinger i Inspira. Et varsel vil dukke opp som en dialogboks på skjermen. Du kan fi igjen varselet ved å klikke på bjella øverst til høyre.

Trekk fra/avbrutt eksamen: Blir du syk under eksamen, eller av andre grunner ønsker å levere blankt/avbryte eksamen, gå til "hamburgermenyen" i øvre høyre hjørne og velg 'Lever blankt'. Dette kan ikke angres selv om prøven fremdeles er åpen.

Tilgang til besvarelse: Etter eksamen finn du besvarelsen din i arkivet i Inspira. Merk at det kan ta én virkedag før eventuelle håndtegninger vil være tilgjengelige i arkivet.

1 Del 1

Del 1

Svar på **ALLE** de følgende spørsmålene (50%):

Spørsmål 1: Forklar Ricardo's teori om leie.

Spørsmål 2: Modeller og forklar en endring i etterspørsel.

Spørsmål 3: Anta at Italia kan produsere enten 120 tonn oliven eller 7000 liter rødvin, og at Hellas kan produsere enten 80 tonn oliven eller 2000 liter rødvin. Bruk Ricardo's teori om handel til å forklare potensiell handel mellom de to landene.

Spørsmål 4: Forklar Marx's teori om fallende profi

Spørsmål 5: Hva er de vanligste analyseenhetene i den neo-klassiske tradisjonen?

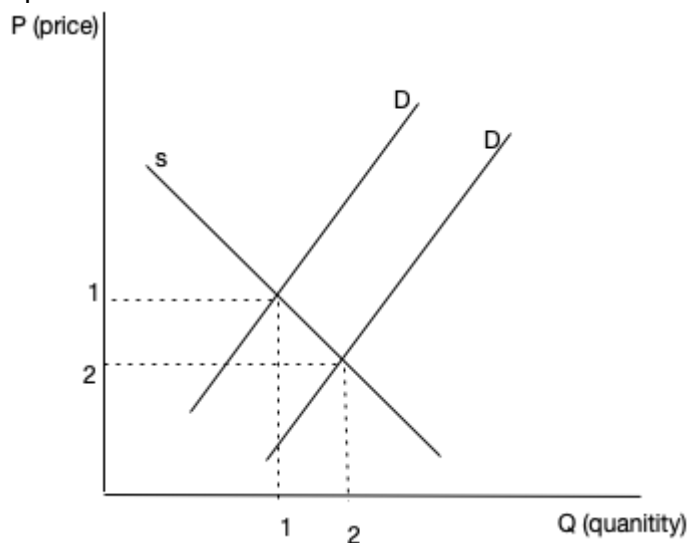
Spørsmål 6: Forklar hvorfor jordreform er et sentralt første steg innen økonomisk utvikling i følge Studwell (2013).

Spørsmål 7: I følge Bates (2008), hva er problemet med det han kaller 'kontrollregimer' ('control regimes')?

Skriv ditt svar her**Spørsmål 1:**

Riccardos teori om leie sier at leie er ugunstig i et samfunn som skal utvikle seg. Dette fordi i et samfunn bestående av "landowners" vil det være "landowners" som tjener seg rike på andre menneskers arbeid mens arbeiderne tjener minimalt. derfor er det kun en del av samfunnet som vil utvikle seg og bli rikere og det er "landowners". Dette mener Riccardo ikke er gunstig i et samfunn som er avhengig av økonomisk utvikling i hele samfunnet.

Han mener at arbeid er grunnsteinen i alt og at capitalistene ikke bringer "the means of production" men at det er et resultat av tidligere arbeid. Smith mener at det er capitalistene som bringer "the means of production" mens Riccardo mener alt er et resultat av tidligere arbeid. Dermed ser han ikke noe behov for kapitalister slik som Smith ser.

Spørsmål 2:

Over ser du en modell som viser en endring i etterspørsel. Det som skjer her er at den stiplede linjen med navn 1 viser hvor equilibriumet var før en forandring i etterspørselen, altså der supply og demand møttes. Men etter at etterspørselen shiftet og sank forandret equilibriumet seg og måtte tilpasse seg med en ny pris om passet til den nåværende etterspørselen dette viser stiplet linje 2. Når etterspørselen på en vare synker betyr dette muligens at folk har fått nok av den og ikke lenger vil ha mer, dette gjør slik at prisen må synke på denne varen for at den skal bli attraktiv nok til å selge. Ved at etterspørselen går ned vil også prisen synke. Når etterspørselen plutselig synker vil også bedriften kanskje sitte igjen med mange av denne varen som de ikke får solgt, produksjonen av varer er kostbar og om en bedrift har mange varer som bare ligger der kan dette føre til at de må stenge ned og si opp folk, dermed må prisen settes ned for å bli kvitt varene.

Spørsmål 3:

Italia

- 120 tonn oliven
- 7000 liter rødvin

Hellas

- 80 tonn oliven
- 2000 liter rødvin

Italia produserer 120 tonn oliven mens Hellas produserer 80 tonn oliven, når vi regner dette ut får vi følgende tall:

- Italia = $120:80 = 1,5$
- Hellas = $80:120 = 0,6$

Her ser vi at Italia har en fordel da de er bedre på å produsere oliven og gjør det er effektivt enn Hellas.

Italia produserer 7000 liter rødvin mens Hellas produserer 2000 liter rødvin når vi regner dette ut får vi følgende tall:

- Italia = $7000:2000 = 3,5$

- Hellas = $2000:7000 = 0,2$

Vi ser også her at Italia har en fordel i produksjonen av rødvin.

Hvis vi ser på Smiths teori om absolutte fordeler ville han sagt at Italia er landet med fordel innen å produsere begge disse varene og dermed burde de gjøre dette. Men om vi ser på Riccardos teori om "comparative advantage" som mente at det er mulig for to land å handle med hverandre selv om det ene landet har en fordel i begge varene. Han mente det ville gagne landet med begge fordelene å la et annet land ta den varen de var best i selv om de ikke var like god som dem for å få handel, forutsatt at det var "free trade". I følge tallene over burde dermed Italia fortsette produksjonen av Rødvin mens Hellas burde produsere Oliven siden de er mer effektive her enn på rødvin. Fordelen for Italia her er at de kan produsere enda mer rødvin siden produksjonen av oliven demper dere produktivitet innen rødvin noe. Mens Hellas kan få opp produktiviteten sin på oliven ved å utelukke produksjon av rødvin. På denne måten blir begge landene spesialisert innen hvert sitt felt, noe som vil øke produktiviteten og produktet blir av høyere standard og de kan handle med hverandre.

Spørsmål 4:

Hvis du har et fall i profit vil dette medføre et fall i etterspørsel, dette fordi at et fall i profitt gjør at bedriften går dårligere, dermed må man si opp mennesker og mennesker uten inntekt vil ikke handle og dermed får man et fall i etterspørselen. Mennesker som ikke har inntekt vil tenke på å handle det mest essensielle for å overleve og vil ikke handle de nyeste varene bare fordi de har lyst på dem. Så et fall i profitten til en stor bedrift vil medføre et de ikke lenger har samme inntekt som før og dermed vil de måtte si opp en del ansatte eller gi dem mindre lønn slik at de skal klare å holde dørene åpen, dette vil da føre til at folk generelt har mindre å bruke på varer. I verste fall vil et fall i profit føre til at bedriften må stenge dørene og da mister mange jobben og får dårligere råd. Altså vil et fall i profit føre til et fall i etterspørsel.

Spørsmål 5:

De mest vanlige analyseenheter i den neo-klassiske tradisjonen er å analysere på markedsnivå og ikke på individnivå. Shumpeter snakker om hvordan samfunnet er avhengig av innovasjon og å utvikle seg hele tiden, men hvordan dette stoppes av store globale bedrifter da en ny innovasjon kan koste bedrifter dyrt siden de da må forandre seg og utvikle seg. En viktig analyseenhet er dermed bedrifter, store bedrifter kjøper opp små innovative bedrifter for å enten forkaste ideen deres eller ta den videre selv slik at de kan være den første med den nye teknologien. Innovasjon er det som driver det økonomiske markedet fremover og uten dette vil en gå inn i "comunism" om det bare er noen store som skal bestemme alt, markedet vil derfor stagnere. For Shumpeter er altså innovasjon det som driver økonomisk vekst.

Spørsmål 6:

Jordreformen er et sentralt første steg innen økonomisk utvikling i følge Studwell fordi land i Asia og Afrika som har vært snakk om i sammenheng med dette temaet i forelesningen alle har vært jordbruksnasjoner. Studwell analyserte landene i Asia og hva som gjorde at mange av disse klarte seg så bra og fikk gjennomført en revolusjon. Her fant han at jordreformen var meget sentral innen økonomisk utvikling fordi landenes jordbruksområder var ofte eid av "landowners" som leide ut landområdene sine til familier for å igjen ta i mot betaling. Dette var det som måtte endres i landreformen. Statslederne ville ta fra "landowners" landområdene deres og fordele dem på vanlige familier slik at de kunne dyrke dem og eie dem selv. Det var ulike måter en stat kunne gjøre dette på. F.eks. kunne de som ble gjort i Kina bare ta fra

"landowners" deres landområder ved hjelp av makt. Dette viste seg og skape mye uro og konflikter og var ikke en smart måte å gjøre det på. Men vi har også Russland som fikk hjelp av USA til å betale ut landområdene fra "landowners", staten kjøpte altså land fra dem for så å gi dem videre til vanlige folk som et lån. Vanlige folk fikk da muligheten til å eie et land som de kunne dyrke selv og tjene penger på, som de igjen kunne bruke på å kjøpe andre varer. Grunnen til at dette er et sentralt steg er at ved at folk får arbeid det de tjener penger selv ut fra innsatsen sin og ikke må gi store deler til "landowners" vil folk jobbe på for å tjene mest mulig og utvikle seg innen det feltet der se selv er best og har en fordel. I tillegg til dette gir det at alle er bønder et rettferdig marked å handle innenfor da en tomat er en tomat uansett hvem som har laget den. Staten beskyttet bøndene de første årene (eller en gitt periode) slik at de kunne vokse og utvikle seg, etter denne perioden med beskyttelse var målet at de skulle være stabile nok og konkurransedyktige til å gå ut i det internasjonale markedet. Noen bønder ville klare seg her mens andre ville bikke under, dette var en del av utviklingen og måtte godtas. Ved å nå ha kommet seg ut i det internasjonale markedet vil de kunne selge enda mer men også få tilgang til flere varer som igjen vil stimulere for mer økonomisk utvikling og varer å handle med.

Spørsmål 7: Det som er problemet med det Bates kaller "kontrollregime" er at regimene beskytter ikke folket og de gir de ikke muligheten til arbeid. Ved å ikke gi muligheten til arbeid vil ikke folk kunne eller ville betale tax til staten som den er avhengig av. Statens mål er alltid å ha en inntekt fra folket men og folket ikke blir passet på får de ikke denne "taxen" frivillig. Dette fører til at de tar den fra folke på andre måter, noe som igjen fører til uroligheter og væpnede konflikter. Ved at staten tar penger ufrivillig fra befolkningen vil den også utvikle seg til et diktaturstyre som fører til enda mer uroligheter.

Besvart.

2 Del 2

Svar på 1 av følgende spørsmål (50%):

Spørsmål 1: Forklar enten den vellykkede økonomiske utviklingen eller mislykkede økonomiske utviklingen i et valgfritt land, fra et 'evolutionary economics'-perspektiv.

Spørsmål 2: Velg et relevant teoretisk perspektiv å diskutere problemet med økonomisk ulikhet, samt mulige botemidler.

Spørsmål 3: Diskuter den globale finanskrisen (2008-2009) i lys av en statsgjeldskrise, slik tilfellet var for Hellas og Island.

Skriv ditt svar her**Spørsmål 2:**

Først vil jeg påpeke at økonomiske ulikheter kan forekomme av mange ulike grunner blant annet kjønn, sosial status, utdanning, potensiale og dine foreldres forutsetninger.

Galbrithen mente det har vært et "shift in power" fra først at "landowners" hadde makt siden det var de som eide jordene og samfunnet sirkulerte rundt jordbruk. For så å være kapitalistene som hadde makten siden de "kontrollerte" "wage workers" og dermed var det bedriftseierne som satte med makten. Nå i dag vil han si at det har vært et skifte bort fra at de som eier firmaet er de med makt over til at manageren på alle ulike nivå i tillegg til ekspertene er de som har mest makt. Når bedriftseierne hadde makt var de opptatt av å sikre best mulig profitt i bedriften sin mens nå nå det er managere og eksperter som har makten er de opptatt av å sikre seg selv best mulig betalt. Dette kan stemme med det vi har sett i samfunnet fra statistikker over lønn til eksperter og styrever, vi ser tydelig at disse lønningene har økt over de siste årene. Den eneste gangen en manager skal bry seg om profitt til firmaet er om han har en bedriftseier som kontrollerer han. Økningen i lønn hos eksperter og managere rettferdiggjøres ved at det er en stor etterspørsel etter disse. Kompetansen deres er ønsket og i et samfunn som drives av utvikling er mennesker med høyere utdanning viktig. Dermed kan de få høyere lønn for at de skal komme til bedriftene og ikke velge en annen. Om du ikke gir med fordeler i form av god lønn kan de gå til konkurrenten din og du vil stå uten eksperter og dermed vil du ikke klare å henge med i utviklingen.

Kapitalistene ville sagt at det var naturlig med økonomiske ulikheter siden kapitalister der de som tar størst sjans og risikerer mest i forhold til arbeiderne. Dette fordi om bedriften går galt er det de som sitter igjen med det største tapet, i tillegg er det vanskelig å starte opp en bedrift og de vil måtte ha en god del år uten mye profitt før det klarer å bryte gjennom. Men for kapitalister er det et mål å få mest mulig profitt og dermed er de avhengig av å ha flere grupper i samfunnet som er arbeidsledige slik at om noen grupper grever for mye lønn eller krever bedre arbeidsvilkår så kan de sparke dem og finne en annen gruppe mennesker som er villige til å arbeide for mindre. Men de er også opptatt av å få alle gruppene av samfunnet inn i arbeid. Ved f.eks. å ta kvinner inn i arbeid kunne de gi dem mindre lønn enn menn og de ville uansett være fornøyd siden de tidligere ikke hadde fått lov å arbeide, kapitalister er altså avhengig av å få nye grupper inn i arbeid for å fortsette å øke profitt og dermed også gi mer "sårbare" grupper jobb slik at markedet deres med profitt kan fortsette å utvikle seg. Kapitalister ser dermed ingen problem med økonomiske ulikheter da det de er interessert i er å holde utgiftene i form av lønninger så lav som mulig slik at de kan få høyest mulig profitt.

Økonomiske ulikheter er ikke et nytt problem i samfunnet vårt, det er noe som har utviklet seg over mange år. I dag er det ikke flere personer som lever i fattigdom enn tidligere, tvert imot er det færre som lever i fattigdom. Men det er vanskeligere i dag å bli den neste Jeff Bezos enn det var på tidlig 2000 tallet. Mange kan si at det rett og slett er uretfredig at noen har så ufattelig mye mer penger enn andre, men på den andre siden mener mange at det er rettferdig siden disse menneskene tross alt har jobbet for det. Noen kan også mene at mennesker som har jobbet ærlig for pengene sine fortjener det mens andre ikke. Mulige løsninger på disse økonomiske ulikhetene kan være "tax" altså at myndighetene gir rike høyere andel skatt enn folk med mindre penger. Men dette kan være skummelt siden verden er så globalisert fordi da kan noen bare si at de flytter til et land med gunstigere forhold. Russland har en annen måte å skattelegge borgerne sine på, de gir alle borgerne samme prosent i skatt, dette betyr at en rik person vil måtte skatte 20% av sin høye inntekt mens en vanlig mann i gaten også må gjøre det samme. På denne måten vil alle skattelegges likt i teorien og det kan være enklere å legitimere skatt til rike mennesker. Man kan også kjøre en politikk der man skattelegger de rike mest, Marx. Eller en politikk der man skattelegger de fattige mest, dette er noe man ofte ser i utviklingsland. I USA f.eks. har de en skattepolitikk i grunn men jo mer penger en har jo lettere er det å "kjøpe" seg ut at mye skatt ved hjelp av advokater og økonomer. Dette gjør slik at det er enklere for de rike å slippe unna skatt mens de fattige må betale den som står. En annen måte å få ulikhetene ned på er å innføre borgerlønn, dette vil si at alle tjener en gitt sum

uansett arbeid, dette kan være rettferdig da alle vil stå likt men det er utfordringer her også, noen har lang utdanning og bruker mye tid på å utdanne seg, noen jobber neste 24/7 mens andre nesten ikke jobber i det hele tatt. Det ville derfor vært vanskelig å innført noe slikt da det er mange som kunne funnet dette urettferdig.

Grunnen til at mange rike ikke ser noe poeng med skatt er at de ikke lenger har bruk for godene som velferdsstaten tilbyr på grunn av skatt. De har ikke behov for å få dekket skole til barna sine eller sykehusopphold siden de har mer enn nok penger til å betale dette selv. En måte å motvirke truslene med at rike vil flytte ut av landet ved at staten pålegger dem for mye skatt kan være få til en felle global skattepolitikk slik at det ikke skal være en fordel å flytte andre steder lenger.

Et annet problem innen økonomiske ulikheter er at bedrifter kan flytte seg rundt i verden til der de trengs mest eller der det er billigst å drive. På denne måten har de enorm makt til å flytte arbeidskraft fra et rikt dyrt land til et fattig og billig land. Dette fører da til at mange kan miste jobben sin i et land og landet kan miste store skatteinntekter. På den andre siden kan dette fører til mer utjeving i økonomiske ulikheter siden det fattige landet vil få nye arbeidsplasser og dermed mindre arbeidsledighet om igjen kan stimulere markedet og etterspørselen i varer.

Besvart.